

Odbor za razvoj

2020/2134(INI)

14.1.2021

MNENJE

Odbora za razvoj

za Odbor za zunanje zadeve

o učinkih podnebnih sprememb na človekove pravice in vlogi
okoljevarstvenikov pri tem vprašanju
(2020/2134(INI))

Pripravljavec mnenja: Miguel Urbán Crespo

PA_NonLeg

POBUDE

Odbor za razvoj poziva Odbor za zunanje zadeve kot pristojni odbor, da v svoj predlog resolucije vključi naslednje pobude:

- A. ker so bili okoljevarstveniki v zadnjih letih podvrženi vedno pogostejšim primerom ubojev, ugrabitev, mučenja, nasilja na podlagi spola, groženj, nadlegovanja, ustrahovanja, blatenja, inkriminacije, sodnega nadlegovanja, prisilnih izselitev in razselitev;
 - B. ker je inkriminacija okoljevarstvenikov v številnih državah stalnica, strateške tožbe proti njim s strani javne uprave pa sredstva, energijo in osredotočenost usmerjajo od dela okoljevarstvenikov k preseganju dolgih in pogosto neupravičenih sodnih postopkov;
 - C. ker bi lahko gospodarska kriza, do katere naj bi prišlo zaradi pandemije COVID-19, države spodbudila k preusmeritvi sredstev od varstva okolja, da bi spodbudile kratkoročno gospodarsko rast, kar bo privedlo do vse pogostejše uporabe nasilja, s katerim bi skupnosti izrinili z njihovega ozemlja in omogočili njegovo izkoriščanje;
1. meni, da so države v razvoju, vključno z majhnimi otoškimi državami v razvoju, najbolj izpostavljene podnebnim spremembam in da se morajo njihovi zagovorniki človekovih pravic in okoljevarstveniki, ki so pogosto pripadniki domorodnih ali tradicionalnih skupnosti, spopadati z različnimi oblikami nasilja, od psiholoških in fizičnih groženj do omejevanja svobode, sodnega preganjanja in celo umorov zaradi obrambe svojih zemljišč, dediščine in okolja pred posledicami izkoriščanja naravnih virov; se zaveda, da so ukrepi, ki jih sprejmejo okoljevarstveniki, bistvenega pomena, ko za ljudi na prizadetih območjih iščejo, razvijajo in ponujajo izvedljive rešitve in mehanizme za preprečevanje, odpornost in prilagajanje podnebnim spremembam;
 2. želi spomniti, da bo nadaljnje uničevanje in propadanje biotske raznovrstnosti ogrozilo uživanje številnih človekovih pravic; obžaluje, da države še zdaleč niso izpolnile cilja zmanjšanja stopnje izgube biotske raznovrstnosti; opozarja, da škodljive učinke degradacije ekosistemov nesorazmerno nosijo revni, ti učinki pa so včasih tudi glavni dejavnik, ki povzroča revščino in socialne konflikte; znova opominja, da imajo države nalogo učinkovito obravnavati dejavnike izgube biotske raznovrstnosti, tudi z vključevanjem obveznosti ohranjanja in trajnostne rabe virov v širše razvojne politike; v širšem smislu poudarja, da imajo države obveznosti ne le zaščititi okoljevarstvenike, temveč tudi varovati ekosisteme, od katerih so odvisne človekove pravice toliko ljudi;
 3. poudarja, da so prehranska, zdravstvena in ekonomska varnost prebivalstva držav v razvoju neposredno odvisne od biotske raznovrstnosti; obžaluje, da se zaradi degradacije biotske raznovrstnosti, ki jo povzročajo podnebne spremembe, in posledične izgube virov povečuje ranljivost tega prebivalstva ter povzroča škoda njihovim temeljnim pravicam in dostojanstvu;
 4. poudarja, da se države v razvoju ne morejo same spopadati s posledicami podnebnih sprememb in da so pogosto odvisne od mednarodne pomoči v zvezi s svojo zmogljivostjo kriznega upravljanja in sposobnostjo prilagajanja učinkom podnebnih

sprememb in njihovega predvidevanja; v zvezi s tem želi spomniti na zavezo držav podpisnic Pariškega sporazuma, da bodo letno mobilizirale vsaj 100 milijard USD za dejavnosti blažitve podnebnih sprememb in prilagajanja nanje v državah v razvoju, da bi okrepile odpornost prizadetih prebivalcev;

5. poziva Unijo in njene države članice, naj na naslednjem zasedanju Generalne skupščine OZN podprejo svetovno priznanje pravice do varnega, čistega, zdravega in trajnostnega okolja;
6. poudarja, kako ključna je vloga okoljskih aktivistov pri varovanju temeljnih pravic in dostojanstva tistih, na katere vplivajo posledice podnebnih sprememb; poudarja, da so bistvenega pomena za poudarjanje in varovanje naših javnih dobrin, zlasti domorodnih območij in območij dediščine skupnosti;
7. je seznanjen, da okoljski aktivisti pogosto delajo v nevarnih okoljih, kjer so pogosti oboroženi spopadi, prekomerno izkoriščanje in divji lov, degradacija okolja in izčrpavanje virov pa zgolj povečujeta te napetosti;
8. izraža globoko zaskrbljenost zaradi vse pogostejše inkriminacije in preganjanja okoljskih aktivistov v državah v razvoju, ki so žrtve napadov številnih storilcev, kot so oborožene skupine in milice ali posamezniki, ter ustrahovanja nekaterih vlad in multinacionalnih podjetij, ki ponekod vlagajo v projekte, ki prispevajo k izkoriščanju naravnih, neobnovljivih virov ter povzročajo krčenje gozdov, izgubo biotske raznovrstnosti in kršitve človekovih pravic, zaradi česar trpijo predvsem ženske, lokalne skupnosti in domorodna ljudstva; v zvezi s tem opozarja, da imajo domorodna ljudstva ključno vlogo pri trajnostnem upravljanju naravnih virov in ohranjanju biotske raznovrstnosti; poziva EU, naj ne financira projektov, ki bi lahko prispevali k izgonu domorodnih ljudstev iz njihovih domovin; priporoča, naj države članice EU, ki tega še niso storile, ratificirajo konvencijo Mednarodne organizacije dela (MOD) št. 169 o domorodnih ljudstvih in plemenih; zlasti poziva EU in njene partnerske države, naj priznajo in zaščitijo pravice domorodnih ljudstev do običajnega lastništva in nadzora nad svojimi zemljišči in naravnimi viri, kot je določeno v Deklaraciji Organizacije združenih narodov o pravicah domorodnih ljudstev in konvenciji MOD št. 169, ter spoštujejo načelo svobodnega, predhodnega in informiranega soglasja z omogočanjem kolektivne registracije zemljišč; obsoja vse poskuse deregulacije varstva okolja in človekovih pravic v okviru pandemije COVID-19 in drugih kriz; izraža zaskrbljenost zaradi položaja okoljevarstvenikov in žvižgačev po vsem svetu; poziva Komisijo, naj podpre okoljevarstvenike po vsem svetu in pripravi akcijski načrt proti čedalje pogostejšemu nasilju, katerega namen je med pandemijo COVID-19 skupnosti odgnati z njihove zemlje;
9. poudarja, da se napadi in grožnje dogajajo povsod po svetu, vendar posebna poročevalka OZN o položaju zagovornikov človekovih pravic poudarja, da je težava še posebej pereča v Latinski Ameriki in Aziji, kjer nekateri mednarodni vlagatelji, podjetja in lokalne vlade ne upoštevajo legitimnih pomislekov prebivalstva; je seznanjen, da konflikti in kršitve pogosto potekajo v okviru ekonomske neenakosti in družbene izključenosti; obsoja sodno preganjanje in inkriminacijo okoljskih aktivistov v Amazoniji, kjer se povečujejo napadi, uboji in preganjanje okoljskih aktivistov; obsoja vse več napadov na okoljske aktiviste in njihovo preganjanje v Hondurasu ter nedavne

poboje okoljskih aktivistov Guapinola; ugotavlja, da je bilo v zadnjih treh letih zabeleženih 578 ubojev zagovornikov okoljskih in zemljiških pravic ter pravic domorodnih ljudstev; poudarja, da so Filipini vedno na vrhu seznama držav, v katerih je najnevarnejše biti zagovornik okoljskih pravic; ponovno poziva Komisijo, naj glede na resnost kršitev človekovih pravic v državi in če ne bo znatnih izboljšav ali pripravljenosti filipinskih oblasti za sodelovanje, sproži postopek, ki bi lahko privedel do začasnega preklica preferencialov v okviru splošne sheme preferencialov plus (GSP+);

10. poziva Komisijo, naj se pred sklenitvijo sporazumov o trgovini in sodelovanju ter izvajanjem razvojnih projektov prepriča, da so študije ocene učinka neodvisne, pri tem pa poseben poudarek nameni merjenju in preprečevanju njihovih učinkov na pravice lokalnega prebivalstva; vztraja, da se ocene učinka izvedejo ob znatni udeležbi civilne družbe in lokalnih skupnosti ter da se njihovi rezultati ustrezno upoštevajo pri gospodarskih sporazumih in razvojnih projektih; poziva Komisijo, naj znova oceni izvajanje projektov, če pride do kršitev človekovih pravic;
11. meni, da imajo okoljevarstveniki v državah v razvoju ključno vlogo pri varovanju gozdov in ekosistemov ter da imajo zemljišča, ki jih upravljajo domorodni prebivalci, nižjo stopnjo krčenja gozdov in boljše rezultate ohranjanja kot zaščitena območja, ki izključujejo domorodna ljudstva;
12. izraža globoko zaskrbljenost, da bodo podnebne spremembe vodile k uničenju zemljišč, ki so primerna za bivanje, odmiranju ekosistemov in vse večji dezertifikaciji na nekaterih ozemljih, zlasti v državah v razvoju; meni, da bodo podnebne spremembe v naslednjih nekaj letih mnoge prisilile k selitvi, saj njihova zemljišča niso več bivalna, zaradi česar se bo povečalo število okoljskih migrantov iz držav v razvoju in razvitih držav; poudarja, da je treba v ta namen in za zagotovitev ohranjanja človekovih pravic in dostojanstva razmisliti o mednarodnem priznanju statusa okoljskega begunca; v zvezi s tem ugotavlja, da Konvencija o beguncih iz leta 1951 ne zajema zaščite oseb, razseljenih iz okoljskih razlogov; poziva k razjasnitvi skupne terminologije, tako na mednarodni ravni kot po vsej Evropi, glede pogojev za ljudi, ki se selijo zaradi podnebnih sprememb; v zvezi s tem opozarja na prelomno odločitev Odbora OZN za človekove pravice v zadevi Teitiotia proti Novi Zelandiji, s katero je bila priznana veljavnost zahteve za mednarodno zaščito v okviru Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah, ki jo vložijo ljudje, ki bežijo zaradi podnebnih in naravnih nesreč; poziva Komisijo in države članice, naj to sodbo preučijo kot spodbudo za pojasnitev skupne terminologije na mednarodni in evropski ravni v zvezi s pogoji migracij, ki jih povzročajo podnebne spremembe, ter sprejmejo vse potrebne ukrepe, da bi zagotovili popolno zaščito razseljenih oseb v skladu s pravom EU, poskrbeli za ustrezní azilni sistem ter vzpostavili poti za varne in zakonite migracije; poziva EU in njene države članice, naj v okviru reforme migracijske in azilne politike Unije razvijejo in sprejmejo ustrezne ukrepe, kot so programi mobilnosti ter usposabljanje in prekvalifikacija delavcev iz tretjih držav, ki so jih še posebej prizadeli škodljivi vplivi podnebnih sprememb; poziva k uporabi humanitarnih vizumov in začasní zaščiti oseb, razseljenih zaradi nenadnih nesreč, ter k dolgoročnemu sprejemu oseb, ki prihajajo iz držav, ki zaradi podnebnih sprememb postajajo ali so postale neprimerne za življenje;
13. meni, da lahko uvedba zakonodaje EU o zavezujoči, usklajeni in obvezni primerni

skrbnosti podjetij pripomore k izboljšanju varstva človekovih pravic in spoštovanja okoljskih standardov v boju proti nekaznovanju in podnebnim spremembam v državah v razvoju ter prispeva k izvajanju ciljev OZN glede trajnostnega razvoja, Pariškega sporazuma in ciljev zelenega dogovora EU; poudarja, da bi morala prihodnja zakonodaja upoštevati posebne potrebe in pravice žensk in ranljivih skupin, kot so otroci in domorodna ljudstva; poziva Komisijo, naj si še naprej prizadeva za sprejetje zavezujoče pogodbe OZN za nadnacionalne korporacije o človekovih pravicah; v zvezi s tem pozdravlja načrt Komisije, da na to temo pripravi zakonodajni predlog, ki bo žrtvam kršitev človekovih pravic zagotovil dostop do pravnega varstva in zagotovil mehanizme za pravna sredstva in odgovornost prizadetih skupnosti; poudarja pomembno vlogo zasebnega sektorja in naložb v boju proti podnebnim spremembam; poudarja dokazane koristi za podjetja, ki imajo vzpostavljene učinkovite prakse odgovornega poslovnega ravnanja; ponavlja, da bi morali naložbeni in trgovinski sporazumi EU vključevati zavezujoče in izvršljive določbe za obravnavanje podnebnih sprememb, krčenja gozdov, izgube biotske raznovrstnosti ter varstva pravic domorodnih ljudstev in lokalnih skupnosti prek učinkovitega mehanizma za spremljanje in izvrševanje; z razvojnega vidika meni, da bi bilo treba v pregledu trgovinske politike EU ponovno opredeliti, spodbuditi in okrepiti varstvo okolja in človekovih pravic; poudarja, da bi bilo treba naloge glede socialne in okoljske primerne skrbnosti in primerne skrbnosti glede človekovih pravic okrepiti v okviru novih trgovinskih mehanizmov, kot so prostotrgovinski sporazumi, sporazumi o gospodarskem partnerstvu, splošne sheme preferencialov in naložbeni sporazumi;

14. želi spomniti, da negativne posledice podnebnih sprememb ogrožajo razvojno perspektivo države in povečujejo že obstoječe neenakosti, na primer razlike med spoloma; poudarja, da je vpliv podnebnih sprememb hujši za ranljivejše ljudi, kot so ženske in dekleta, in da je 80 % ljudi, razseljenih zaradi podnebnih sprememb, žensk; pozdravlja zaveze, ki jih je podpredsednik Komisije Frans Timmermans sprejel za odpravo neenakosti med spoloma, ki so še večje zaradi podnebnih sprememb; poziva Komisijo, naj enakost spolov in podnebno pravičnost vključi v oblikovanje in izvajanje vseh politik, ki vplivajo na položaj žensk in deklet, ter naj spodbuja sodelovanje pripadnic domorodnih skupnosti, zagovornikov pravic žensk ter vseh marginaliziranih spolnih skupnosti v okviru Okvirne konvencije Organizacije združenih narodov o spremembi podnebja;
15. poziva Komisijo, naj se skrbno prepriča, da bodo infrastrukturni in energetski projekti, ki se financirajo iz različnih instrumentov razvojnega sodelovanja in zunanje politike, tudi prek Evropske investicijske banke, spoštovali človekove pravice, cilje trajnostnega razvoja, cilje Pariškega sporazuma glede boja proti podnebnim spremembam in evropski zeleni dogovor ter jih ne bodo ogrozili; poudarja, da lahko dejavnosti, ki se financirajo prek institucij za financiranje razvoja brez soglasja ali smiselnega posvetovanja z lokalnimi skupnostmi in marginaliziranimi skupinami, ogrozijo človekove pravice in okoljevarstvenike; v zvezi s tem poziva, naj se natančno oceni, ali so bili predlagani projekti oblikovani v posvetovanju z domorodnimi skupnostmi in lokalnim prebivalstvom in ali so se vključile njihove izkušnje in znanje o lokalni ekologiji, človekovih pravicah in razvojnih potrebah; poudarja, da bi se bilo mogoče številnim okoljskim konfliktom izogniti s predhodnim posvetovanjem z lokalnimi skupnostmi, domorodnimi ljudstvi in okoljskimi aktivisti ter z dejavnim sodelovanjem z njimi; v širšem smislu opozarja, da bi bilo treba pristop, ki temelji na pravicah,

operacionalizirati ter dosledno uporabljati in spoštovati pri vseh projektih, ki se financirajo z uradno razvojno pomočjo, zlasti v zvezi s pravicami pastirjev in avtohtonih prebivalcev, kar pomeni zagotavljanje učinkovitih mehanizmov pritožb in pravnih sredstev v skladu s Priporočilom Komisije 2013/396/EU z dne 11. junija 2013, zlasti v primeru, ko podnebni ukrepi kršijo njihove pravice; poziva Komisijo in države članice, naj povečajo podporo državam v razvoju, da bi dosegle trajne rešitve za okoljsko razseljene osebe, vključno z domorodnimi ljudstvi, pastirji in drugim podeželskim prebivalstvom, katerih tradicionalne možnosti za preživljanje so uničili škodljivi vplivi podnebnih sprememb, ter poiskale nove možnosti za preživljanje, ki bodo bolje prilagojene spreminjajočemu se podnebjju;

16. poudarja, da so ukrepi okoljskih aktivistov popolnoma v skladu s cilji trajnostnega razvoja in da si je treba prizadevati za sistemsko izvajanje teh ciljev na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni;
17. poziva Komisijo, naj izboljša okvir za zaščito zagovornikov človekovih pravic in okoljskih aktivistov, tako da jim omogoči boljše poznavanje njihovih pravic in zaščitnih ukrepov, ki bi jim lahko koristili, ter okrepi mrežo in izboljša povezanost med organizacijami, ki se ukvarjajo z bojem proti podnebnim spremembam in izgubi biotske raznovrstnosti v državah v razvoju in po svetu; poziva države, naj priznajo, da so zagovorniki biotske raznovrstnosti, ki prispeva k varnemu, čistemu, zdravemu in trajnostnemu razvoju, tudi zagovorniki človekovih pravic; v ta namen poziva EU in njene države članice, naj preučijo, ali bi bilo treba naravi podeliti status pravne osebe, s čimer bi okrepili pravno varstvo okolja; poziva Komisijo, naj posebno pozornost nameni različnim potrebam po zaščiti zagovornic človekovih pravic, pri čemer naj prizna njihovo vlogo močnih akterk na področju sprememb, zlasti pri podnebnih ukrepih; v zvezi s tem poudarja, da je treba podpreti krepitev zmogljivosti in vlogo žensk kot izobraževalnih akterk in spodbujevalk sprememb ter zagotoviti ustrezno financiranje teh organizacij; opozarja, da so voditeljice skupnosti in okoljske aktivistke pogosto žrtve represije in celo umorov, med njimi tudi ugledne aktivistke, predlagane in uvrščene v ožji izbor za nagrado Saharova za svobodo misli, ki jo podeljuje Evropski parlament, in sicer Marielle Franco iz Brazilije, umorjena leta 2018, in Berta Cáceres iz Hondurasa, umorjena leta 2016; poziva Komisijo, naj zahteva učinkovite preiskave in odgovorne za umore okoljskih aktivistov privede pred sodišče; opozarja na določbe sporazuma iz Escazúja o mednarodnem okoljskem pravu, zlasti v zvezi z medsebojno odvisnostjo okolja in človekovih pravic ter potrebo po zaščiti okoljskih aktivistov; spodbuja Komisijo in države članice, naj sklenejo podobne sporazume z drugimi makroregijami po vsem svetu;
18. poziva Komisijo, naj predvidi ustrezno podporo lokalnim, regionalnim in mednarodnim mrežam za okoljevarstvenike, da bi olajšali njihovo sodelovanje in jim omogočili, da okrepijo svoje dejavnosti in prispevajo k varovanju naravnih ekosistemov; spodbuja mobilizacijo finančnih sredstev za okoljevarstvenike, da bi lahko vlagali v boljšo opremo za učinkovitejše opazovanje območij, ki jih ogrožajo podnebne spremembe, pa tudi zagotavljanje podpore za zbiranje znanstvenih podatkov in najboljše prakse, razvoj okoljskih izobraževalnih programov za prilagajanje okoljskim spremembam ter razvojne projekte za izboljšanje okoljskih pogojev in kakovosti življenja; poziva partnerske države, naj sprejmejo ukrepe za učinkovito vključevanje domorodnih ljudstev v ukrepe za prilagajanje podnebnim spremembam in njihovo blažitev ter v ta

namen zagotovijo tehnično in finančno pomoč, ki bo neposredno dosegla domorodna ljudstva, da bi podprli samoupravo, teritorialni nadzor in upravljanje;

19. poziva Evropsko unijo, naj podpre regionalni pristop pri odzivanju na posledice podnebnih sprememb v državah v razvoju, da bi decentraliziranim lokalnim organom, lokalnim organizacijam civilne družbe in okoljskim aktivistom zagotovili večjo vlogo pri spopadanju z okoljskimi, socialnimi in gospodarskimi učinki podnebnih sprememb;
20. poziva Svet in Evropsko službo za zunanje delovanje (ESZD), naj dosledneje uveljavljata smernice za podporo zagovornikom človekovih pravic, sistematično upoštevata ukrepe za zaščito zagovornikov človekovih pravic in poleg odzivanja na posebne razmere razvijeta tudi dolgoročno strategijo za čim učinkovitejšo zaščito zagovornikov človekovih pravic;
21. poziva Komisijo, naj zagotovi podporo za države, da bodo uvedle mehanizme zaščite in zakonodajo, ki bi opredelila okoljevarstvenike, priznala njihovo delo in zagotovila njihovo zaščito;
22. meni, da bi morala Svet in ESZD Evropskemu parlamentu predložiti letno poročilo o ukrepih EU za zaščito zagovornikov človekovih pravic;
23. poziva k večji politični in finančni podpori za zagovornike okoljskih pravic in sistematično obsoja povračilne ukrepe proti njim;
24. poziva EU, naj v skladu z resolucijo Sveta OZN za človekove pravice št. 40/11 z dne 21. marca 2019 spodbudi ozaveščanje javnosti in njeno udeležbo pri odločanju glede okolja, vključno s civilno družbo, ženskami, otroki, mladimi, domorodnimi ljudstvi ter podeželskimi in lokalnimi skupnosti, in sicer ne le v državah v razvoju, ampak po vsem svetu.

INFORMACIJE O SPREJETJU V ODBORU, ZAPROŠENEM ZA MNENJE

Datum sprejetja	14.1.2021
Izid končnega glasovanja	+: 12 -: 3 0: 8
Poslanci, navzoči pri končnem glasovanju	Anna-Michelle Asimakopulu (Anna-Michelle Asimakopoulou), Hildegard Bentele, Dominique Bilde, Udo Bullmann, Catherine Chabaud, Ryszard Czarnecki, Gianna Gancia, Charles Goerens, Mónica Silvana González, Pierrette Herzberger-Fofana, György Hölvényi, Rasa Juknevičienė, Pierfrancesco Majorino, Erik Marquardt, Norbert Neuser, Janina Ochojska, Jan-Christoph Oetjen, Michèle Rivasi, Christian Sagartz, Tomas Tobé, Miguel Urbán Crespo, Bernhard Zimniok
Namestniki, navzoči pri končnem glasovanju	Barry Andrews

**POIMENSKO GLASOVANJE PRI KONČNEM GLASOVANJU
V ODBORU, ZAPROŠENEM ZA MNENJE**

12	+
S&D	Udo Bullmann, Mónica Silvana González, Pierfrancesco Majorino, Norbert Neuser
Renew	Barry Andrews, Catherine Chabaud, Charles Goerens, Jan-Christoph Oetjen
Verts/ALE	Pierrette Herzberger-Fofana, Erik Marquardt, Michèle Rivasi
The Left	Miguel Urbán Crespo

3	-
ECR	Ryszard Czarnecki
ID	Gianna Gancia, Bernhard Zimniok

8	0
PPE	Anna-Michelle Asimakopulu (Anna-Michelle Asimakopoulou), Hildegard Bentele, György Hölvényi, Rasa Juknevičienė, Janina Ochojska, Christian Sagartz, Tomas Tobé
ID	Dominique Bilde

Uporabljeni znaki:

+ : za

- : proti

0 : vzdržani